

Donostian, 2006ko urtarrilaren 27an

Andres Urrutia, euskaltzainburua,
Beñat Oihartzabal, euskaltzainburu-ordea
Xabier Kintana, idazkaria,
Jose Luis Lizundia, diruzaina,
Henrike Knörr, Iker sailburua,
Andres Iñigo, Jagon sailburua,
Jose Antonio Arana Martija,
Miren Azkarate,
Patxi Goenaga,
Jean Haritschelhar,
Emile Larre,
Txomin Peillen,
Patxi Salaberri,
Ibon Sarasola,
Ana Toledo,
Piarres Xarritton,
eta Patxi Zabaleta euskaltzainak,

Pello Telleria, idazkariordea, Juan Jose
Zearreta kudeatzailea eta Jose Antonio
Aduriz zegozkien gaietan.

du Eusko Ikaskuntzak eta Baionako Hiriak urtero ematen duten Euskal Kulturaren Oho-
rezko Saria Jean-Louis Davant euskaltzainak jaso zuela iazko abenduaren 16an Baio-
nan bere ibilbide oparo eta bikainagatik. Zorionak eman zaizkio.

2.3. Pruden Gartziak Juan Zelaia saria. Halaber, Euskaltzaindiaren Azkue Bi-
bliotekako zuzendariak, Pruden Gartziak, iazko azaroan Juan Zelaia V. Saiakera saria
irabazi duela jakinarazi du euskaltzainburuak, *Lazarraga. Ernazimentua euskaraz* ize-
neko saioarekin. Zorionak eman zaizkio.

2.4. Batzarren ordena. A. Urrutiak argitu duenez, Osoko Batzarra goizez izan-
go da eta ageriko bilkura, aldiz, arratsaldean, bertan hilberri txostenak irakurtzeko.

3. Onomastika

3.1 Exonomastika: «Antzinateko hirien euskarazko izenak» onartzea. Jose
Luis Lizundiak esan duenez, batzordeak aurkezturiko txostenari ez zaio oharririk egin.
Antzinako izen batzuek (*Ninive, Babilonia...*) turismoagatik eta azken aldiko gorabe-
hera politikoak direla eta (Irakeko gerra...) berriz ere asko erabiltzen hasi direla ko-
mentatu du. Araua ontzat eman da.

**3.2. Exonomastika: «Euskal Herriaren auzo eskualdetako herri izenak (I):
Iparralde ingurukoak» aurkeztea.** J. L. Lizundiak txostena eta zerrenda aurkeztu

Ezin etorriak eta ahalak: Adolfo Areji-
tak, ahala idazkariari; Jean-Louis Da-
vant-ek, ahala Txomin Peilleni.

Batzarra goizeko 10:10ean hasi da Gi-
puzkoako Foru Aldundiaren jauregiko
tronu-aretoan, ezkerreko zutabearen ageri
diren euskaltzainak eta bertan direla.

1. Aurreko akta onartzea. Azaroko ba-
tzararen akta oharrik gabe ontzat eman da.

2. Ahoz esatekoak

2.1. Patxi Salaberriri ongietorria. Eus-
kaltzainburuak Patxi Salaberri euskaltza-
inari ongietorria eman dio, bere izenda-
penaz gero Euskaltzaindira eginiko lehen
etorreran.

**2.2. Jean-Louis Davantek saria Baio-
nan.** Era berean, Andres Urrutiak azaldu

ditu. Izen horietako batzuk finkatzeko orduan inguruko auzo-hizkuntzak (gaskoiera, aragoiera, frantsesa, gaztelania...) kontuan hartu beharra, azpimarratu du. Lehen zerrenda honetako exonimoak aipatu ditu, eta bitasuna agertzen denean iparraldeko horien arteko aukera eta formak finkatzeko laguntza eskatu die. Xarritonek Nafarroa Beherearen ondoko erdal toponimo «euskaldunduak» ere kontuan hartu beharko liratekeela esan du. Haritschelharrek *Orthese* eta *Nabarregose* hitzei buruz ohar batzuk egin ditu. Oharrak otsailaren 16rako egoitzara bidali beharko dira P. Telleriaren ardurapera.

3.3. Onomastika: Onarturiko «Bizkaiko herri izendegia» banatzea. Aurreko bilkuran onarturiko zerrenda euskaltzainen artean banatu da.

4. Hiztegi Batua

4.1. Hiztegi Batua: D letra. P. Salaburu batzordeburuaren ezin etorriagatik, Jose Antonio Adurizen zuzendaritzapean D letrako zerrendari eginiko oharrak aztertu eta erabaki dira: *demokristau*-tik *desanimo*-rainoko hitzak ikusi, eztabaidatu eta onartu dira.

4.2. Hiztegi Batuko A-B letren zerrenda. A eta B letraz hasten diren hitz orain arte onartuen zerrenda banatu da, kontsultarako.

5. Eskuartekoak

5.1. 2006ko Egutegia banatzea. Euskaltzaindiaren 2006ko batzar-egutegia, 2005eko abenduaren 16ko osoko batzarrean onartua, banatu da etorririko euskaltzainen artean.

5.2. Azkue sarietarako mahaikideak. Zuzendaritzak urtarrilaren 4an 2005eko Azkue sarirako epaimahaikide hauek izendatzea erabaki zuen:

– A mailan: Igone Etxebarria, Amagoia Lopez de Larruzea eta Manu Lopez Gasseni.

– B mailan: Joseba Butron, Kirmen Uribe eta Jabier Kaltzakorta.

Izendapenak berretsi egin dira.

5.3. EGO eta ECO hitzarmen sinadurak. Pello Salabururen zuzendaritzapeko Euskal Gramatika Orokorra egitasmoa dela eta, zuzendariak hitzarmena jadanik sinatua duela jakinarazi du euskaltzainburuak. Era berean, Andres Iñigoren zuzendaritzapeko Euskal Corpus Onomastikoaren egitasmorako hitzarmena jadanik sinatua duela zuzendariak. Hitzarmen horiek ez dira banatuko, baina euskaltzainen batek ikusi nahi izanez gero, jo beza kudeatzailearengana.

5.4. P. Altunaren heriotza. 2006ko urtarrilaren 20an Patxi Altuna euskaltzainaren heriotza zela eta, euskaltzainburuak Haren hutsunea jakinarazi du eta Haren lekua betetzeko, kandidatuak aurkezteko bi hilabeteko epea hasten dela. P. Altunaren hilberri txostena egitea Miren Azkarateri proposatu zaio eta ontzat eman du.

5.5. J. M. Lekuonaren hutsarterako hautagaiak aurkeztea. J. L. Lizundiak, A. Toledok eta X. Kintanak sinaturik, Joseba Irazu Garmendia («Bernardo Atxaga» ezizenaz ezagunagoa) jaunaren kandidatura aurkeztu dutela adierazi du Andres Urrutiak, sinatutako aurkezpen-orria eta merezimenduen txostena banatu direlarik.

J. Haritschelharrek, beraren eta beste euskaltzain batzuen izenean, bere kezka eta ustekabea azaldu du, proposamen hori osoko bilkuran baino lehenago prentsan agertu delako. Euskaltzainburuak berak ere kezka bera agertu eta gertaera hori deitoratu du. Abenduko filtrazioaz ere mintzatu da euskaltzainburua. J. L. Lizundiak eta idazkariak ere hitz egin dute, kazetari baten era horretako jokabideak salatuz. Hemendik aurrera horrelakorik jazo ez dadin informazio-protokolo bat prestatzea proposatu du A. Urrutiak Zuzendaritzaren izenean. Ideia ontzat eman da.

5.6. Federiko Barrenengoa euskaltzain ohorezkoaren heriotza. Federiko Barrenengoa arabar euskaltzain ohorezkoa 2005eko abenduaren 30ean hil zela adierazi du A. Urrutiak. Haren hilberri txostena egitea H. Knörri eskaini zaio. Ontzat eman du.

5.7. Ibon Sarasolaren proposamena. Maiz saio generoan eman gabe gelditzen dira euskal literatura-sariak. Hori dela eta, eman gabeko saio horien orde, edota horien diru-zenbatekoa metatuz, bestelako sariak antolatzea proposatu du, *Premi de les lletres catalanes* moduko zerbait, hots, pertsona bat bere bizitza osoko lanengatik saritzeko. Euskaltzainburuak erantzun dio, hori zehazteko, Literatura batzordeak proposamena egin dezala. Ondo iritzirik, J. L. Lizundiak Aurrezki Kutxekin horretaz mintzatzea proposatu du.

5.8. Elurtearen ondorioak. Ricardo Badiola argitalpen-arduradunaren ezin etorriz, ezin izan dira banatu *Oroitidazkia* eta *Antzuolako toponimia* liburuak. Euskaltzainei hurrengo batean helaraziko zaizkie.

5.9. San Frantses Xabierkoaren eta Joanes Leizarragaren omenaldiez. Piarres Xarritonek proposatu du aurten, euskaldun saildu eta idazle horien mendeurrena dela eta, Euskaltzaindiak zerbait egitea, agian Euskaltzaleen Biltzarrekin batera. J. L. Lizundiak erantzun dio zerbait egitea pentsatuko dela, baina egutegia jada egina denez gero, ez dela hain erraza izanen, era horretako omenaldiak ongi eta garaiz antolatu behar dira eta.

5.10. Hiztegiaren izena. Hiztegi Batutik abiatuz, Euskaltzaindiak egingo duen hiztegiaren izenaz proposamena hurrengo osoko batzarrean aurkeztuko dela aurreratu du euskaltzainburuak.

Batzarra 14:40an amaitu da.

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria

AGERIKO BILKURA

Donostian, 2006ko urtarrilaren 27an.

Euskaltzaindiak Donostian egin du ageriko bilkura, arratsaldeko 5etan, Gipuzkoako Foru Aldundian, lau euskaltzain lauen hilberri-txostenak irakurtzeko: Juan San Martin, Eujenio Agirretxe, Patxi Ondarra eta Joxe Mari Aranalderenak.

Bildu dira:

- Andres Urrutia, euskaltzainburua; Beñat Oihartzabal, buruordea; Xabier Kintana, idazkaria; Jose Luis Lizundia, diruzaina; Andres Iñigo, Jagon sailburua; Jean Haritschelhar, euskaltzainburu ohia; Jose Antonio Arana Martija, Miren Azkarate, Emile Larre, Txomin Peillen, Patxi Salaberri, Piarres Xarritton, Ana Tole-do eta Patxi Zabaleta euskaltzain osoak.
- Koldo Artola ohorezko euskaltzaina.
- Jose Antonio Aduriz, Antton Aranburu, Mikel Atxaga, Pello Esnal, Jose Mari Iriondo, Maria Pilar Lasarte, Jose Antonio Mujika, Paskual Rekalde, Pello Telleria, Juan Jose Zearreta eta Joxe Ramon Zubimendi euskaltzain urgazleak eta, Amaia Okariz, Euskaltzaindiko Prentsa arduraduna eta Maixa Goikoetxea Gipuzkoako ordezkartzako bulego-arduraduna.

Andres Urrutia euskaltzainburuak ongietorria eman die bildu direnei eta entzule izan den Joxe Juan Gonzalez Txabarri diputatu nagusiari eskerrak eman dizkio goizeko osoko batzarra eta arratsaldeko ageriko bilkura egiteko Euskaltzaindiari eman zaion laguntzagatik. Ondoren, hilberri-txostenak irakurriko dituzten lau hizlariei hitza eman die.

Juan San Martin

Jose Luis Lizundia diruzainak irakurri du Juan San Martin euskaltzain osoaren hilberri-txostena. Bere hitzetan «Juanito euskalgintzaren *Land Roverra* izan da». San Martinek aztertu zituen alderdi ugariak azpimarratu ditu. Mendizaletasunari eta onomastikaren alorrari etekina ateratzen jakin zuen San Martinek. Hor dago, euskara batuaren historian izan zuen esku-hartze zuzena, bere inizatibaz burutu baitzen Ermuko biltzarra, Arantzazukoa antolatzeko erabakigarri izan zena.

Lizundiak nabarmendu duenez, aditz batuaren deklinabide, erakusle, onomastika eta beste araugintzaren lanen buru Villasante bazen ere eta gidari linguistikoa Mitxelena, San Martin idazkari zenez hirukote akademikoaren triangeluaren beste ertza izan zen. Adierazpenekin, argi asko utzi du Lizundiak zein izan zen San Martinen ekarria

Euskaltzaindiaren baitan eta euskalgintzan: XX. mendearen bigarren erdian, euskal kulturgintzan eragilerik izan bada, zalantzarik gabe lehen eragilea, eragilerik sutsuena Juan San Martin izan zela esanez amaitu du hitzaldia Jose Luis Lizundiak.

Eujenio Agirretxe

Paulo Agirrebaltzategik egin du Eujenio Agirretxe frantziskotar apaiz eta euskaltzain ohorezko zenaren oroitzapena, haren biografia eta euskararen alorreko lana eta pentsamendua azalduz.

Hark izan zuen hitzaren dohaina azpimarratu du bereziki, euskal hizlari gisa Euskal Herriko eliza eta plazetan urte luzetan agertu izan zuena: herri-misioetan, gogo-jardunetan eta sermoietan. Jendaurreko hizlari oso trebea izan zen: profetikoa eta gartsua. Karpeta ugari utzi ditu gainera, berak idatzi eta emandako hitzaldienak.

Erlijio aldizkarietan idazlan askotxo eman zuen (*Anaitasuna, Arantzazu, Goiz-Argi*), batez ere gai espiritual, etiko eta sozialak landuz; espiritualitate alorreko zenbait liburuxkaz gain, obra autobiografiko oso interesgarria argitaratu zuen: *Aldi hartan eta Arantzazu inguruan* (1995).

Euskararen bizitzaren eta erabileraren alde borrokatu zen gainera: gizartean, eliz elkartean eta erlijiosoen bizitzan. 1956an Euskaltzaindiak Arantzazun antolaturiko Euskaltzaleen biltzarrean partaidetza bizia izan zuen. 1959an, euskaltzain urgazle izendatu zuen Euskaltzaindiak; 1998an, berriz, ohorezko euskaltzain egin zuen. 2005eko uztailaren 14an hil zen Bermeon.

Patxi Ondarra

Andres Iñigo Jagon sailburuak Patxi Ondarrari eskainitako hitzaldian haren bizitza laburbildu du, historiari eta euskarari zuzendu zion ahalegina nabarmenduz. 1949an apezta eta Txilen hamahiru urte egin ondoren, handik itzultzean, 1964tik aurrera, euskara ama-hizkuntza hobetu eta sakontzeko aukera izan zuen.

Iñigoren azalpenen arabera, Ondarraren ikerketa lana bi esparru nagusitan koka daiteke. Lehenik, megalitika gogoratu behar da, beti agertu izan baitzuen Ondarrak naturarekiko maitasuna eta mendizaletasuna. Nafarroako mendi bideak bikain ezagutzen zituen, baita bertan biltzen ziren aztarnak ere. *Príncipe de Viana* Erakundearen Indusketa eta Arkeologia batzordekide zen 1997tik, gogoratzekoa da berak aurkitu zuela 1973an, Baztango Soalar mendiko menhir neolitikoa.

Euskalduna eta nafarra zen aldetik, bere xede nagusia Nafarroako euskalduntasunaren erakusketa egitea zen, alegia, Nafarroan non, noiz eta nola hitz egiten zen ezagutzera ematea, ondoren hartu beharreko erabakiak hartzeko. Argitara eman dituen lanen artean hiru zati nagusi sailka daitezke: J. Lizarraga Elkanokoaren lanaren gainekoa, Aita Polikarpo Iraizozkoaren ingurukoa eta euskal testuak.

Azkenik Andres Iñigok Ondarrak Euskaltzaindian egindako lana aipatu du: Dialektologian, Onomastikan zein Gramatikan.

Joxe Mari Aranalde

Hitz hauekin laburbildu du Jose Mari Iriondok Aranalde euskaltzain urgazlearen izaera: bihotz handikoa, emaila, laguntzailea, maitagarria; egoskorra ere bai, inoiz. Bere mintzaldian, 2005eko irailaren 24an hildako euskaltzain urgazlearen pasadizorik aipagarrienak gogora ekartzeaz batera –seminarioan izandako garaia edota apaiztu zenekoa, Nikolas Ormaetxea «Orixe» osabarekiko harremana, San Tomas lizeoan irakasle egindako lana–, bere nortasunaren alderik esanguratsuenak aipagai izan ditu. Aranalde bertsozaleak, idazleak, hizlariak, euskaltzaleak, lau jainko zituen, aspaldi egindako elkarrizketa batean garbi asko kontatu zuenez: 1. Zeruetako Aita Jainkoa. Sinismen handiko gizona zen hura, eta apaiz izateko eman zion aukera ordaindu eziniko pribilegio bat izan zela beretzat esan ohi zuen. 2. Nikolas Ormaetxea Orixe osaba jainkoa. 3. Joxe Mari Agirre «Lizardi», eta 4. Fernando Aire «Xalbador».

Bertsolaritza zaletasun eta grina izan zuen, txiki-txikitatik. Hainbat saio, lehiaketa eta sariketatan epaile eta gai-jartzaile aritu zen, eta aipatzekoa da 1979 eta 1982ko bertso-txapelketa nagusietan izan zuen esku-hartzea, antolaketa zein epaimahai zereginetan. Bertsolaritzaren haritik etorri dira bere idazlanik oparoenak ere, bere bertsoen bildumak eta Xalbadorri eskainitako liburuak, nagusiki.

Jose Mari Iriondok, bere mintzaldian, Aranalderen beste alderdi hauek ere aipatu ditu: haren euskaltzaletasuna –euskarari eta euskal kulturari guztiz lotuta bizi izan zen–, Euskaltzaindian eta Euskararen Aholku Batzordean egindako lana eta erretorikarako ahalmena.

Andres Urrutia,
euskaltzainburua

Xabier Kintana,
idazkaria